

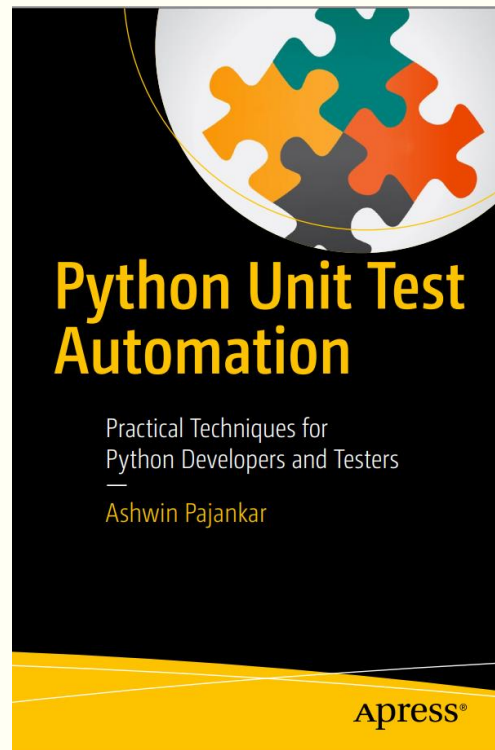
ОСНОВИ МОДУЛЬНОГО ТЕСТУВАННЯ КОДУ МОВОЮ PYTHON

Лекція 09
Основи інформатики, програмування та алгоритмічні
мови

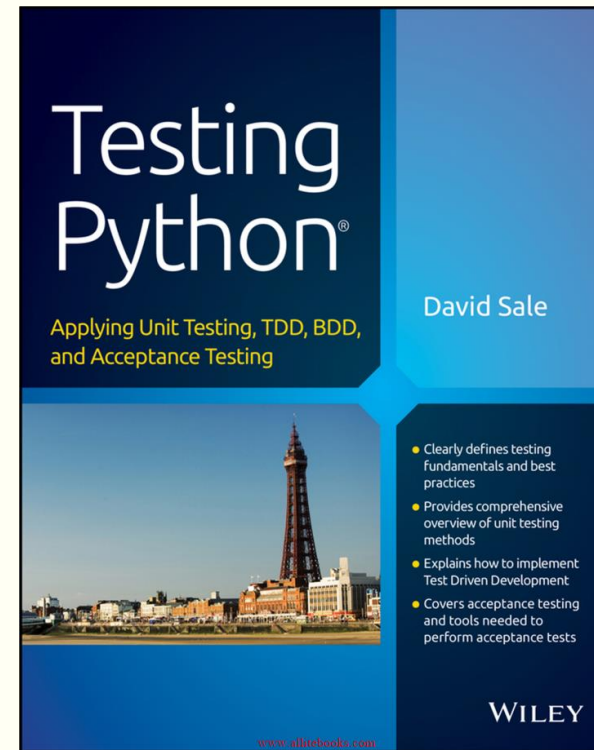
План лекції

- Основні поняття в галузі тестування програмного забезпечення
- Написання тестових наборів засобами фреймворку unittest

11.01.2021

@Марченко С.В., ЧДБК, 2021

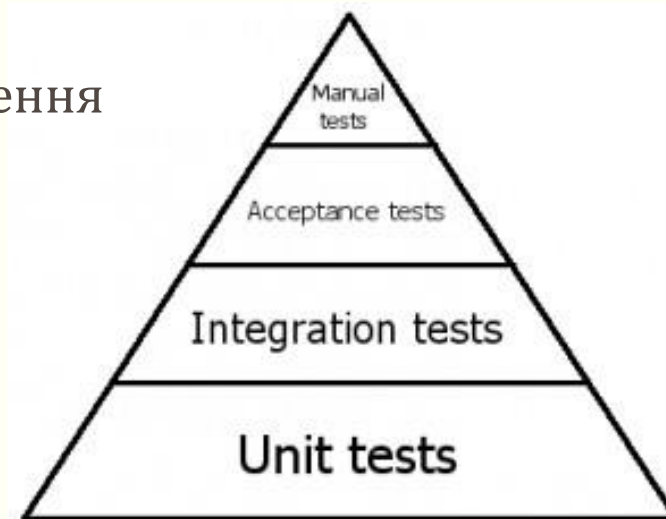
ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ В ГАЛУЗІ ТЕСТУВАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Питання 9.1

Мануальне та автоматизоване тестування

- **Тестування програмного забезпечення** – це процес аналізу програмного засобу та супутньої документації з метою виявлення дефектів та підвищення якості продукту.

	Мануальне тестування	Автоматизоване тестування
Переваги	✓ Будь-хто може тестувати✓ Найпростіший спосіб покращити якість✓ Доречне для людей без формального досвіду в тестуванні✓ В основному концентрується на робочому процесі клієнта	✓ Швидші цикли тестування✓ Може знайти більше дефектів за короткий період часу✓ Зберігає кошти компанії після певної кількості тестових прогонів✓ Чудовий спосіб для відповідності процесам при гнучкій розробці✓ Вища якість продукту в порівнянні з мануальним тестуванням
Недоліки	– Може не ідентифікувати всі тестові випадки– Може не ідентифікувати всі дефекти– Загалом нижча якість результуючого продукту	– Скрипти для тестування зазвичай пишуть відповідні спеціалісти– Вимагає мануальних тестових випадків при первинній автоматизації– Вимагає спеціальну тестову платформу– Більше витрат при менш, ніж 3 циклах тестування.

Види автоматизованих тестів

Тип тестів	Опис
<i>Модульні тести (Unit Test)</i>	Тестують малі, ізольовані блоки коду.
<i>Інтеграційні тести (Integration Test)</i>	Тестують співпрацю кількох більших програмних компонентів.
<i>Приймальні тести (Acceptance Test)</i>	Тестують функціональність з точки зору користувача.
<i>Регресійні тести (Regression Test)</i>	Тести, що повторно запускаються для перевірки працездатності раніше протестованого коду.
<i>Тести продуктивності (Performance Test)</i>	Тестують швидкодію, використання пам'яті та інші метрики продуктивності.
<i>Тести завантаженості (Load Test)</i>	Тестують продуктивність під високим навантаженням, особливо для веб-серверів.
<i>Стрес-тести</i>	Тестують функціональність під форс-мажорними ситуаціями (відмова «заліза», атаки тощо)

Модульні тести

- Тести для одної функції, класу або модуля.
 - Для єдиної частини коду підтверджують виконання нею базових вимог.
 - Модульні тести зазвичай покривають багато межових випадків: порожній ввід, занадто довгий ввід, некоректний ввід даних тощо.
- Рекомендації до написання модульних тестів представлені Tim Ottinger та Jeff Langr.
 - Fast—швидке виконання, максимум кілька секунд.
 - Isolated—тестується тільки один шматок коду за раз.
 - Repeatable—тест може повторно запускатись з тим же результатом.
 - Self-verifying—набір тестів (Test Suite) не потребує додаткової інформації, щоб оцінити тест.
 - Timely—спочатку пишуться тести, а потім – код (Test-Driven Development, TDD)

```
1 # test_port1.py
2
3 import unittest
4 from portfolio1 import Portfolio
5
6 class PortfolioTest(unittest.TestCase):
7     def test_buy_one_stock(self):
8         p = Portfolio()
9         p.buy("IBM", 100, 176.48)
10        assert p.cost() == 17648.0
```

- У Python модульний тест – це метод всередині тестового класу, який представляє собою тестовий набір (Test Suite).

```
1 $ python -m unittest test_port1
2 .
3 -----
4 Ran 1 test in 0.000s
5
6 OK
```


Використання Docstring

- Docstring – рядковий літерал, який є першою інструкцією в оголошенні модуля, функції, класу чи метода.
 - Використовується для документування конкретної частини коду.
 - Під час розбору коду компілятор пропускає коментарі, проте docstring залишається.
 - docstring отримує спеціальний атрибут `__doc__` для об'єкту.
 - Основна перевага – доступність під час виконання програми.

Детальніше:

- <https://www.python.org/dev/peps/pep-0256>
- <https://www.python.org/dev/peps/pep-0257>
- <https://www.python.org/dev/peps/pep-0258>

```
1 """
2 Це test_module01.
3 Це приклад багаторядкового docstring-a.
4 """
5 class TestClass01:
6     """Ви в TestClass01."""
7
8     def test_case01(self):
9         """Ви в test_case01()."""
10
11 def test_function01():
12     """Ви в test_function01()."""
```

```
In [13]: import test_module01
```

```
In [14]: help(test_module01)
Help on module test_module01:
```

NAME

test_module01

DESCRIPTION

Це test_module01.
Це приклад багаторядкового docstring-a.

CLASSES

builtins.object
TestClass01

```
class TestClass01(builtins.object)
```

Ви в TestClass01.

Methods defined here:

test_case01(self)
Ви в test_case01().

Data descriptors defined here:

__dict__
dictionary for instance variables (if defined)

__weakref__
list of weak references to the object (if defined)

FUNCTIONS

test_function01()
Ви в test_function01().

FILE

c:\users\spuasson\desktop\test_module01.py 7

Структура модульного тесту. Паттерн AAA

- Назва тесту: *def test_buy_one_stock(self):*
 - Має бути описовою. Хороша назва може замінити docstring!
- Рекомендований шаблон написання модульного тесту – «Arrange-Act-Assert»
 - *Arrange* – блок коду, який налаштовує умови виконання для тесту.
 - *Act* – уривок коду, який запускає на виконання тестований блок коду. Рекомендується зберігати результат у змінну *result* та робити код виклику однорядковим.
 - *Assert* – перевірка отриманого результату на відповідність очікуванням

```
def test_buy_one_stock(self):  
    p = Portfolio()  
    p.buy("IBM", 100, 176.48)  
    assert p.cost() == 17648.0
```


Arrange

Act

Assert

- Для мови Python існує статичний аналізатор (лінер) тестів - Flake8.
- Поширена практика написання модульних тестів – використовувати лише одну assert-перевірку на тест та використовувати об'єкти-заглушки (mock objects) для заміни складних програмних компонентів простішими структурами.

Інтеграційні тести

- Тестують взаємодію між програмними модулями.
 - Зазвичай, між великими компонентами: базою даних, веб-сервером, стороннім додатком тощо.
 - Також програмне забезпечення може тестуватись з різними версіями бібліотек та Python.
 - На цьому етапі не використовуються об'єкти-заглушки чи інші замісники коду.
 - Інтеграційні тести намагаються відтворити середовище, в якому працюватиме програмне забезпечення, яке розробляється.
- Для мови Python доступні кілька інструментів інтеграційного тестування:
 - Tox – підтримує запуск набору тестів на різних версіях платформи Python.

Приймальні (acceptance) тести

- Перевіряють, чи певна функціональність працює так, як було заявлено.
 - Типовий приймальний тест запускає всю програму та перевіряє результати роботи кількох програмних характеристик.
 - Імітується поведінка та дії реального користувача, проте абсолютно всі ситуації не розглядаються – для цього було модульне тестування.
 - Такі тести перевіряють, чи програма обробляє вхідні дані та забезпечує бажаний результат за припущення, що всі окремі компоненти працюють коректно.
- Реалізація приймальних тестів сильно залежить від користувацького інтерфейсу програми.
 - При розробці бібліотеки коду тести будуть подібні до модульних, проте тестуватимуть інтерфейс для взаємодії з користувачем.
 - Для графічного інтерфейсу тестування набагато складніше. Для веб-інтерфейсів існують спеціальні інструменти приймального тестування - Selenium, Cucumber, Codescept.js тощо.
- Приймальне тестування не усуває потребу в мануальному тестуванні – комунікація програмістів з користувачами важлива для визначення релевантної функціональності додатку.

Регресійні тести

- Передбачають повторний запуск раніше пройдених тестів, щоб перевірити, чи внесені зміни не порушили роботу протестованих модулів.
 - Можуть включати модульні, інтеграційні та приймальні тести.
 - Швидкий набір тестів може запускатись навіть кожні кілька хвилин.
- Регресійне тестування запускається у кількох стандартних ситуаціях:
 - Після додавання нової функціональності.
 - Після виправлення дефекту.
 - Після рефакторингу (реорганізації) коду.
 - Перед комітингом коду в репозиторій.
 - Після отримання (check out) коду з репозиторію.

Тести продуктивності (Performance Tests)

- Попередні тести перевіряли функціональність; тести продуктивності перевіряють ефективність роботи програми: швидкість, реактивність, ресурсні витрати тощо.
- Python пропонує кілька інструментів для ручного тестування продуктивності.

- Наприклад, магічний метод `%timeit` в IPython:

```
In [1]: from generate_maze import create_maze
In [2]: create_maze(10, 10)
In [3]: %timeit create_maze(10, 10)
1000 loops, best of 3: 589 s per loop
```

- Використання `timeit` краще, ніж зовнішньої програми для замірів часу.

```
In [4]: %timeit range(100)
The slowest run took 9.16 times longer than the fastest.
This could mean that an intermediate result is being cached.
1000000 loops, best of 3: 392 ns per loop
```

- Імпортуючи модуль `timeit`, можна виміряти час виконання будь-якої Python-команди всередині програми:

```
def test_fast_maze_generation():
    """Maze generation is fast"""
    seconds = timeit.timeit("create_maze(10, 10)", number=1000)
    assert seconds <= 1.0
```

Оптимізація продуктивності коду

```
def create_maze(xsize, ysize):  
    """Returns a xsize*ysize maze as a string"""  
    dots = generate_dot_positions(xsize, ysize)  
    maze = create_grid_string(dots, xsize, ysize)  
    return maze
```

- Модуль cProfile дозволяє детальніше перевірити продуктивність коду.

```
cProfile.run("create_maze(200, 200)")  
395494 function calls in 19.689 seconds
```

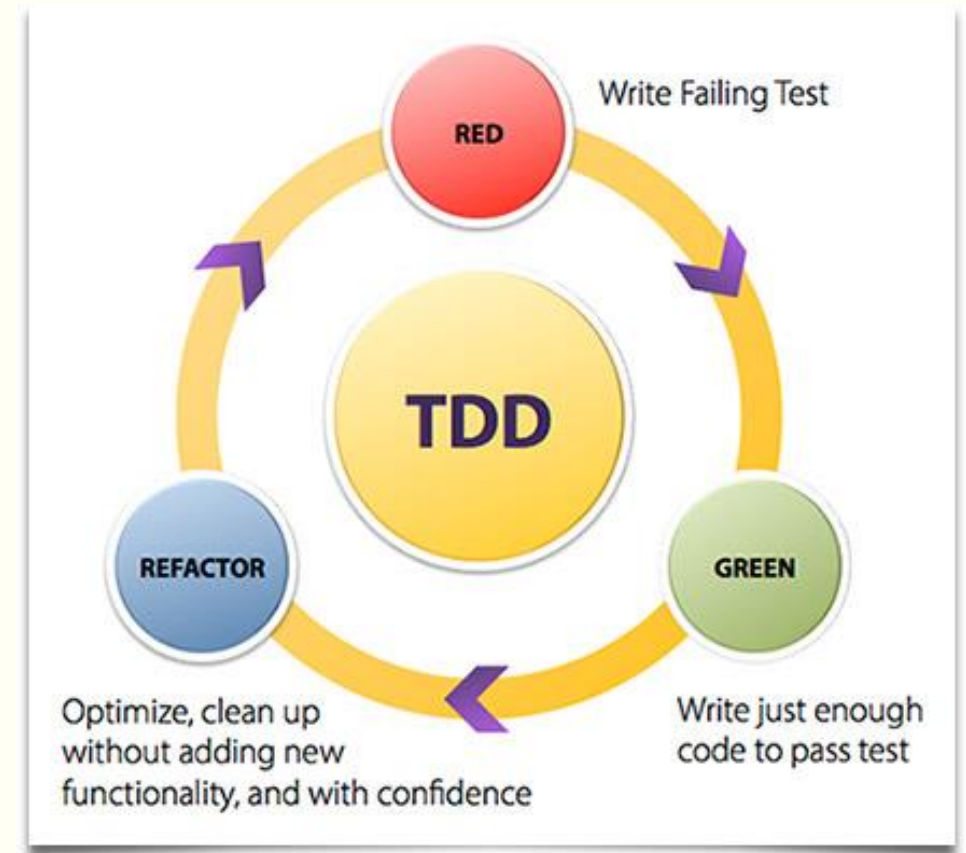
Ordered by: standard name

ncalls	tottime	percall	cumtime	percall	filename:lineno(function)
1	0.003	0.003	19.689	19.689	<string>:1(<module>)
1	0.000	0.000	0.009	0.009	generate_maze.py:22(get_all_dot_pos)
1	0.009	0.009	0.009	0.009	generate_maze.py:24(<listcomp>)
39204	0.078	0.000	0.078	0.000	generate_maze.py:27(get_neighbors)
1	0.262	0.262	19.670	19.670	generate_maze.py:35(generate_dot_pos)
39204	0.126	0.000	0.126	0.000	generate_maze.py:42(<listcomp>)
1	0.000	0.000	19.686	19.686	generate_maze.py:49(create_maze)
1	0.017	0.017	0.017	0.017	generate_maze.py:9(create_grid_string)
...					
39204	18.914	0.000	18.914	0.000	{method 'remove' of 'list' objects}

- Стовпчик ncalls вказує, скільки разів викликала функція.
- tottime – загальний час, проведений всередині функції, далі – час роботи одного виклику (percall).
- cumtime – кумулятивний час, проведений всередині функції та всіх викликаних з неї функцій, далі – час у конкретній функції (percall).

Розробка через тестування (Test-Driven Development, TDD)

- Базується на концепції test-first з екстремального програмування.
- Процедура, яка управляє циклами розробки, називається red-green-refactor:
 - 1. Напишіть тест.
 - 2. Запустіть усі тести.
 - 3. Напишіть код реалізації.
 - 4. Запустіть усі тести.
 - 5. Виконайте рефакторинг.
 - 6. Запустіть усі тести.

Обмеження автоматизованого тестування

- Вимагає структуру коду, яку можливо тестувати.
 - Розбиття коду на функції та класи спрощує тестування.
- Тестування погано працює на динамічно еволюціонуючих проектах.
 - Наприклад, для дослідницьких проектів, які оперують даними з файлів та баз даних і генерують графіки та діаграми, писати автоматизовані тести даремно.
 - Більш доречними будуть альтернативи: прототипування, огляд коду (code review) тощо.
 - Повсякчасні зміни в коді програми можуть свідчити про її погане структурування.
- Тестування не доводить коректності коду.
 - Неможливо протестувати все, навіть з розглядом найбільш пограничних випадків.
 - Покриття коду 100% не означає повного його тестування.
 - Навіть у програмі з невеликою кількістю галужень число шляхів виконання перевищує кількість ситуацій, які можна відтестувати на практиці.
 - Дослідження показують, що це нормально, якщо програма містить невідомі дефекти.

Програми, які складно тестувати

- Програми з випадковими числами.
 - Доречний підхід – контролювати зерно генератора псевдовипадкових чисел (`random.seed()`), що дозволяє спрогнозувати результати генерації.
- Графічні інтерфейси користувачів.
 - Важко написати автоматизований тест щодо змістовності візуалізації: білий текст на світло-сірому фоні може бути коректним з боку тесту, проте даремним для використання.
 - Рекомендований підхід – архітектурно відокремити візуальні компоненти додатку від його логіки, після чого тестувати логіку за допомогою інтерфейсу командного рядка.
- Програми зі складним чи великим виводом.
 - Наприклад, результатом роботи є генерація великих текстових чи мультимедійних файлів.
 - Стратегія 1: використовувати готові бібліотеки з підтримкою різних форматів збереження даних.
 - Стратегія 2: писати тести для невеликого датасету-зразка.
- Багатопоточний код.
 - Баг може з'являтися та зникати залежно від впливу іншого потоку. Такі баги називають гейсенбагами.
 - Рекомендація – добре розібрати питання багатопоточності та роботу з певною бібліотекою в цьому контексті - `asyncio`, `gevent`, `Twisted` тощо.

Альтернативи автоматизованому тестуванню

- **Прототипування** – розробка первинної, концептуальної версії програми.
 - Наступна версія програми буде більш ретельно спроектована та усувати недоліки прототипу.
 - Саме тут автоматизоване тестування може знадобитись.
- **Огляд (*review*) коду** іншою особою.
 - Оглядач може задати багато наївних запитань, які вкажуть на моменти, що раніше не розглядались.
 - Досвідчений оглядач вкаже не лише на дефекти, але й заплутані інструкції чи слабкості програмної архітектури.
 - Можлива організація – порядковий перегляд коду з поясненнями розробника.
- **Чеклісти** – серії кроків, запитань чи нагадувань, які послідовно перевіряються. Елементи чеклісту можуть бути наступні:
 - Типові баги для усунення: «Чи всі змінні було ініціалізовано?»
 - Етапи релізу програмного забезпечення: «Створити zip-архів. Завантажити на сторінку проекту»
 - Явні мануальні тести: «Чи можливо завантажити та розпакувати zip-файл?»

Короткий вступ до роботи з doctest

```
"""
Sample doctest test module...
test_module02
"""

def mul(a, b):
    """
    >>> mul(2, 3)
        6
    >>> mul('a', 2)
        'aa'
    """
    return a * b

def add(a, b):
    """
    >>> add(2, 3)
        5
    >>> add('a', 'b')
        'ab'
    """
    return a + b
```

- doctest – легковаговий фреймворк модульного тестування у Python, який використовує docstring для автоматизації тестів.
 - doctest постачається з інтерпретатором Python.
- Тестові випадки вказуються як docstring-и для модулів.
- При виконанні програми за допомогою команди `python3 test`, файл (`_module02.py`) нічого не виводить в командний рядок.
 - Для відображення doctest потрібно запустити наступну команду:
 - `python3 -m doctest -v test_module02.py`

```
Trying:
    add(2, 3)
Expecting:
    5
ok
Trying:
    add('a', 'b')
Expecting:
    'ab'
ok
Trying:
    mul(2, 3)
Expecting:
    6
ok
Trying:
    mul('a', 2)
Expecting:
    'aa'
ok
1 items had no tests:
    test_module02
2 items passed all tests:
   2 tests in test_module02.add
   2 tests in test_module02.mul
4 tests in 3 items.
4 passed and 0 failed.
Test passed.
```

Вивід

- doctest працює шляхом розбору docstring-ів.
 - Як тільки doctest «бачить» інтерактивну консоль Python, він розглядає вивід doctest-документації модуля як очікуваний.
 - Потім запускається модуль та його елементи, звертаючись до docstring-ів.
 - Порівнюється отриманий вивід з виводом, описаним у docstring-ах.
 - Далі тест відмічається пройденим або проваленим (fail).
- Необхідно використовувати `-m doctest` під час виконання модуля, щоб дати інтерпретатору знати, що є потреба використовувати модуль doctest для виконання коду.

Failing Tests (вивід)

- У лістингу замініть + в останньому рядку на * та перезапустіть тест:

```
Trying:
  add(2, 3)
Expecting:
  5
*****
File "/home/pi/book/code/chapter02/test_module02.py", line 19, in
test_module02.add
Failed example:
  add(2, 3)
Expected:
  5
Got:
  6
Trying:
  add('a', 'b')
Expecting:
  'ab'
```

- Причини падіння тестів:
 - Несправна логіка в коді
 - Некоректний ввід даних
 - Збійний тестовий випадок

```
*****
File "/home/pi/book/code/chapter02/test_module02.py", line 21, in
test_module02.add
Failed example:
  add('a', 'b')
Exception raised:
Traceback (most recent call last):
  File "/usr/lib/python3.4/doctest.py", line 1324, in __run
    compileflags, 1), test.globs)
  File "<doctest test_module02.add[1]>", line 1, in <module>
    add('a', 'b')
  File "/home/pi/book/code/chapter02/test_module02.py", line 24, in add
    return a * b
TypeError: can't multiply sequence by non-int of type 'str'
Trying:
  mul(2, 3)
Expecting:
  6
ok
Trying:
  mul('a', 2)
Expecting:
  'aa'
ok
1 items had no tests:
  test_module02
1 items passed all tests:
  2 tests in test_module02.mul
*****
1 items had failures:
  2 of  2 in test_module02.add
4 tests in 3 items.
2 passed and 2 failed.
***Test Failed*** 2 failures.
```


Відокремлення тестового файлу

- Можна писати тести в окремому тестовому файлі та запускати їх окремо від коду, який тестується.
 - Створимо файл `test_module03.txt` у тій же папці та додамо код
 - `>>> from test_module02 import *`
 - `>>> mul(2, 3)`
 - `6`
 - `>>> mul('a', 2)`
 - `'aa'`
 - `>>> add(2, 3)`
 - `5`
 - `>>> add('a', 'b')`
 - `'ab'`

```
Trying:
  from test_module02 import *
Expecting nothing
ok
Trying:
  mul(2, 3)
Expecting:
  6
ok
Trying:
  mul('a', 2)
Expecting:
  'aa'
ok
Trying:
  add(2, 3)
Expecting:
  5
ok
Trying:
  add('a', 'b')
Expecting:
  'ab'
ok
1 items passed all tests:
  5 tests in test_module03.txt
5 tests in 1 items.
5 passed and 0 failed.
Test passed.
```

Запуск через командний рядок:

- `python3 -m doctest -v test_module03.txt`
- Doctest – дуже простий та інтуїтивний фреймворк для новачків у тестуванні Python-програм.
 - Він не вимагає інсталяції та знання спеціальних API.
- Використовується зазвичай з наступними цілями:
 - Перевірити свіжість (up to date) документації коду, а інтерактивні приклади в docstring все ще робочі після внесення змін у код.
 - Виконати базове module-wise регресійне тестування.
 - Записати ілюстративні tutorіали та документацію, яка дублює опис тестового випадку для пакету та модуля.
- Проте doctest має власний набір обмежень:
 - Не має справжнього API для тестування.
 - Також тести doctest статичні за своєю суттю та не можуть бути параметризованими.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Написання тестових наборів засобами фреймворку unittest
